Бир өңчөй мүчөлөр

Мугалим: Рыскелдиева А.З.

Максаты:

- Бир өңчөй мүчөлөр жөнүндө маалымат алабыз. Алардын синтаксистик кызматын аныктайбыз.
- Бир өңчөй мүчөлөрдү байланыштыруучу каражаттарды үйрөнөбүз.
- Көнүгүүлөр аркылуу билимибизди бышыктайбыз.
- Жазуу сабаттуулугубузду өнүктүрөбүз.

Байкоо жүргүзөбүз!

Сүйлөмдөрдү окуп чыккыла. Бирдей суроого жооп берген сөздөрдү тапкыла.

- Менин жакшы көргөн гүлдөрүм: герань, чырмоок, гвоздика болчу.
- Андай ачылыштар негизинен деңиз түбүндө, Африкада, Түштүк Америкада болот.
- Балыктын кармала турган баалуу **түрлөрү** Ысык-Көлгө гана эмес, Соң-Көл, Орто-Токой, Токтогул, Киров суу сактагычтарына да коё берилген.

Туура байкадыңар! Бирдей суроого жооп берди.

- Демек, алар бир өңчөй мүчөлөр болуп эсептелет. Анда силер менен бир өңчөй мүчөлөр жөнүндө түшүнүк алалы.
- Бул жерде силер байкагандай, бардык жагынан окшош фигуралар турат. Мен эмне үчүн бердим? Демек, бир өңчөй мүчөлөр да ушундай окшош болот.

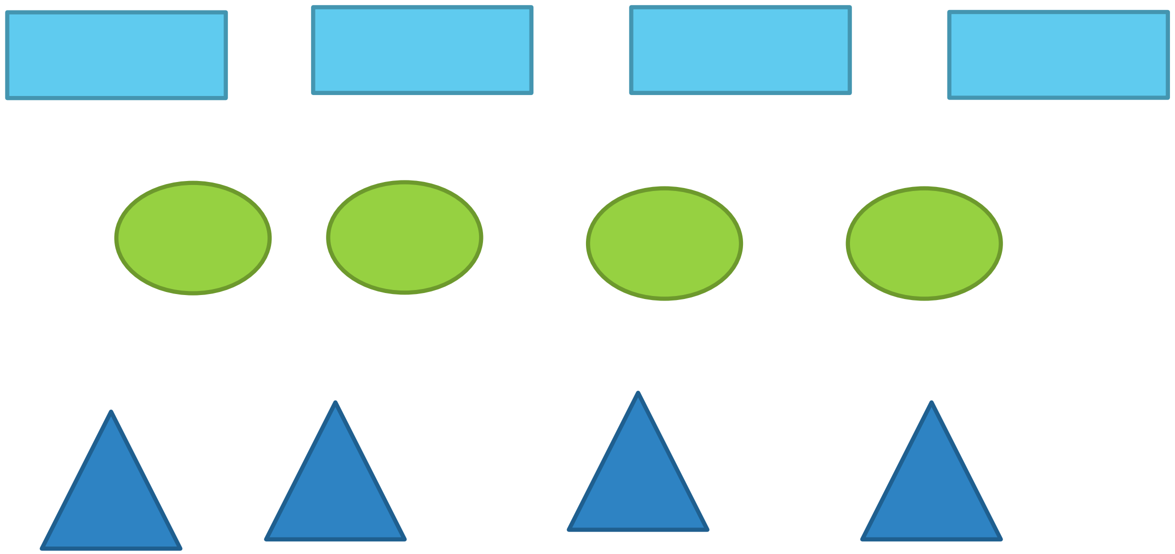

Бир өңчөй мүчөлөр

- Негизинен бир эле сөз түркүмүнөн болот. Айрым учурда башка сөз түркүмдөрүнөн да болот.
- Мисалы:

Күкүктөр, бүркүттөр, канариялар - бул канаттуулардын ар бири өзүнчө азгырылат.

Кыз куумай, ордо, көк бөрү оюну кыргыз элинин эң байыркы кызыктуу оюндарынын бири.

Жакшы сөз балага да, чоңго да дем берет.

Кыргыз эли бул оюнду көбүнчө күйөө кызга күйөөлөп жүргөндө, аш-тойдо, майрамдарда ойноп, калың элге тамаша курушкан.

Бир өңчөй мүчөлөрдүн түрлөрү

Схемага карата сүйлөм түзөбүз.

1) ◉ : ○ , ○ , ○.

---

2) ○, ○, ○ — ◉.

---

3) ◉ : ○ , ○ , ○ — . . .

[⊙:○,○,○].

Бир өңчөй сүйлөмгө мисал келтир.

Оозеки сүйлөм түзөбүз.

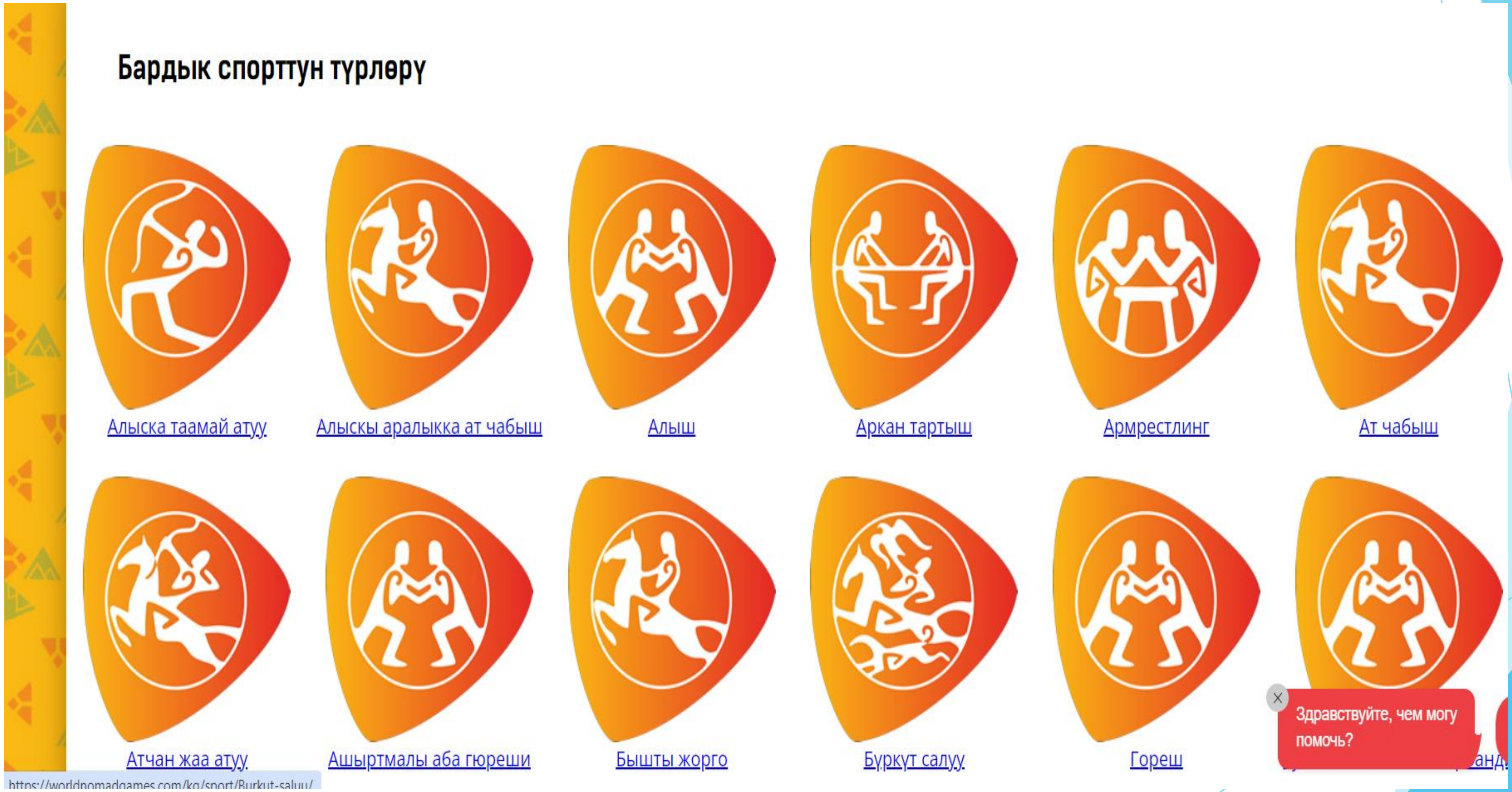

Бир өңчөй мүчөлөр катышкандай, өзгөртүп түзөбүз.

- 1. Бүгүнкү күндө адамдар Жерде жашаган куштардын 10 694 түрүн билишет.
- 2. Канаттуулар жөнүндө кызыктуу фактылар бир куштун жумурткасында эң көп сарысы 9 даана экендигин тастыктайт.
- 3. Кайнатылган төө куштун жумурткасын кайнатуу үчүн аны 1,5-2 саат кайнатуу керек болот.
- 4. Дүйнөдөгү такыр канаты жок жалгыз куш - киви.
- 5. Канаттуулардын дене табы адамдардыкынан 7-8 градус жогору.
- 7. Канаттуулар тердей албайт.
- 8. Колибри куштун жумурткасы дүйнөдөгү эң кичинекей.
- 9. Чымчыктын жүнүнүн сөөгүнө караганда салмагы чоң

Боштукту бир өңчөй мүчөлөр менен толуктайбыз.

- 1. _____, ______,______, пингвиндер уча албайт.
- 2.______, _____,____ тамашаларды дээрлик ар бир жакшы көрөт.
- 3. Сиз аскерлер милдетин күлүп гана _____,______,_______ .
- 4. Акырындык менен кезип, ал бөлмөнүн ____, ____ жатып, уктап калды.
- 5. _____, _____, ______ көрсөтүп, балдар сатуучуга кайрылышты.

Сүйләм төзөбүз.

-
- ____ да, ____ да, ____ да ____ ____ ____.
- ____, же ____, же ____ ____ ____ ____.

Үй тапшырма

- Көркөм чыгармалардан бир өңчөй катышкан сүйлөмдөрдү таап, жазып келебиз!
- Тыныш белгилерине көңүл бурабыз!